

ISTRAJNIM I SUSTAVNIM RADOM DO BOLJITKA
PROGRAM ZA MANDAT 2006-2010

SADA BIRAJTE NAS!

VJERUJMO JEDNI DRUGIMA
U RADU JE SPAS!

Za boljitak

NARODNA STRANKA RADOM ZA BOLJITAK

*Najbolji je političar
onaj koji se druži sa
znanstvenicima.*

*Samo zajednički, suradnjom
i uzajamnim uvažavanjem,
radeći svatko svoj posao,
obilato mogu doprinijeti
razvoju i napretku.*

**ISTRAJNIM I SUSTAVNIM RADOM DO BOLJITKA
PROGRAM ZA MANDAT 2006-2010**

SADA BIRAJTE NAS!

VJERUJMO JEDNI DRUGIMA

U RADU JE SPAS!

NARODNA STRANKA RADOM ZA BOLJITAK

ISTRAJNIM I SUSTAVNIM RADOM DO BOLJITKA PROGRAM ZA MANDAT 2006 - 2010

1. GOSPODARSKIM RAZVITKOM DO UPOŠLJAVANJA I SOCIJALNE SIGURNOSTI
 - 1.1. Industrija, zanatstvo i turizam
 - 1.2. Održiv okoliš i poljoprivreda
 - 1.3. Energija
 - 1.4. Saobraćaj
2. FINACIJE
3. PRAVOSUĐE I SIGURNOST
4. OBRAZOVANJE
5. JAVNI SEKTOR, SOCIJALNA POLITIKA I ZDRAVSTVO
6. KORUPCIJA
7. OBITELJ
8. SPORT, KULTURA I MEDIJI
9. DIJASPORA I NEVLADINE ORGANIZACIJE
10. TABELARNI PRIKAZ TEMELJNIH GOSPODARSKIH PODATAKA

VJERUJMO JEDNI DRUGIMA - U RADU JE SPAS
ISTRAJNIM I SUSTAVNIM RADOM DO BOLJITKA
PROGRAM ZA MANDAT 2006 - 2010

© NARODNA STRANKA RADOM ZA BOLJITAK

Gospodarskim razvitkom do upošljavanja i socijalne sigurnosti

*** Osiguranje socijalne sigurnosti svih društvenih skupina i pojedinca razvojem gospodarstva, novim zapošljavanjem i utemeljenjem novog mirovinskog, zdravstvenog i sustava skrbi je prva i najvažnija obveza koju smo dužni učiniti za sadašnje, ali još više buduće naraštaje.**

Podizanje standarda građana na veću razinu, temeljenog na radu, je najučinkovitija strategija i politika za rješavanje socijalnih problema i skrbi. Takva strategija i politika se isključivo ostvaruje gospodarskim razvitkom koji se mora temeljiti na racionalnoj upotrebi resursa i na poticajnoj i pravednoj potrošnji stvorenog društvenog proizvoda. To znači veću uposlenost oba čimbenika proizvodnje: rada i kapitala.

Naš cilj je u naredne četiri godine dosegnuti objektivno moguće vrijednosti, a to znači godišnje prosječne stope rasta:

- **društveni proizvod 9,2%;**
- **društveni proizvod po stanovniku 11,6%;**
- **produktivnost rada 2,2%;**
- **zaposleni 7,0% i to u gospodarstvu 10% i izvan gospodarstva – 2,7% (opadanje);**
- **nezaposleni – 11,2% (opadanje);**
- **prosječna mjesečna plaća 5%;**
- **prosječna mjesečna mirovina 9,2%;**
- **deficit trgovinske bilance 4,8%.**

Rast prosječne neto plaće ima izvor u rastu proizvodnosti rada i smanjenju „nameta“ na plaće - smanjenje doprinosa.

Mirovine prate rast društvenog proizvoda. Ovim rastom u 2010. godini će dostići 50% razine neto plaće.

Odlučujući čimbenik ostvarenja ovog programa je umijeće osmišljavanja načina upravljanja razvojem. U tom poslu je potrebna puna suradnja znanosti, struke i politike. Političari, bolje rečeno političke stranke, putem svojih zastupnika u zakonodavnoj i izvršnoj vlasti

donose odluke. Dakle, oni su nositelji ovlasti upravljanja razvojem. Iz toga proističe da politička stranka preuzima obvezu izgradnje gospodarskog sustava, a to znači sustavnih zakona iz područja gospodarstva, i to poticajnih, utemeljenih na dugoročnoj strategiji razvitka. Naše je opredjeljenje za osmišljavanje i izgradnju gospodarskog sustava kao modula europskog ekološkog, socijalno-tržišnog gospodarstva. Na taj način Narodna stranka Radom za boljitak preuzima i osigurati će valjanu, učinkovitu i pravednu upotrebu razvojnih čimbenika.

Pored ostalog težišta će biti: ubrzano, ali djelotvorno, završiti privatizaciju, osigurati poticaje za ulaganja u mala i srednja proizvodna poduzeća uključujući i ulaganja u radni čimbenik, ulagati u znanost i kadrove, stvoriti domaće i međunarodne konkurentne uvjete za ulaganja, te pravičnu i razvojnu raspodjelu i upotrebu društvenog proizvoda.

Država mora upravljati razvojem. Moraju se kreirati institucije za upravljanje razvojem. Moramo imati: Fond za strukturno prilagođavanje, Banku za međunarodne ekonomske odnose, Zavod za standardizaciju, Fond za regionalni razvoj, Statističko-informatički zavod.

1.1. Industrija, obrtništvo i turizam

Glavni cilj državne gospodarske politike je jačanje gospodarskog stanja Bosne i Hercegovine i uspješnih poduzeća iz naše zemlje u europskoj i globalnoj konkurenciji. Glede proširenja Europske Unije država treba poticati konkurentnu sposobnost gospodarstva, posebno malih i srednjih poduzeća te privlačnost Bosne i Hercegovine kao investicijskog odredišta za ulaganja od strane velikih svjetskih kompanija. Samo uspješna gospodarska politika, koja uvažava ciljeve Europske Unije može dovesti Bosnu i Hercegovinu u poziciju da stvori one okvirne uvjete koji omogućuju poduzećima da zadrže postojeća i stvore nova radna mjesta. Ona je temeljna pretpostavka za održanje i brži napredak naše države.

Industrijska politika ili politika okrenuta proizvodnji u općem smislu, može biti svaki tip državne politike koji se odražava na proizvodnju.

Često, a posebice na nivou gospodarske (ne)razvijenosti kakva je danas u BiH, privremena carinska zaštita i to posebno efektivna carinska zaštita, može biti opravdana i potrebna te transparentno predočena.

U pogledu inozemnih investitora treba voditi računa da inozemne

investicije ne eliminiraju domaće proizvođače. Inozemne investicije trebaju doprinijeti podizanju konkurencije u zemlji, a ne njezinoj eliminaciji.

Eliminiranjem nepotrebne procedure osnivanja firmi, treba širom otvoriti vrata formiranju novih firmi, te pomoći gospodarskim subjektima u osnivanju industrijskih klastera i njihovom povezivanju sa inozemnim tvrtkama.

Država mora definirati prioritete razvoja. Mora se izgraditi energetska strategija na nivou države, kao i strategija privatizacije javnih dobara.

Industrijska politika se mora usmjeravati na poticanje viših faza prerade.

U oblasti šumarstva i drvne industrije treba destimulirati izvoz neobrađenih trupaca.

U sferi kemijske industrije treba izraditi studije izvodljivosti za kemijske kapacitete. Afirmirati brži razvoj metalurškog kompleksa u Bosni i Hercegovini.

Rudarski sektor treba privatizirati selektivno.

Poreskom politikom, carinskom politikom te subvencioniranjem proizvodnje treba štiti, razvijati i poticati propulzivne sektore i faze proizvodnje. Industrijska politika mora stimulirati proizvodnju sa više znanja i više faze prerade.

Vrijedna javna dobra, poput telekoma, ne treba privatizirati, a svakako ne izolirati,

Razvojem industrijskih klastera razvijat ćemo velika domaća poduzeća.

Obrtništvo i turizam snose najveći teret pretjerane promjene zakonodavstva i stalnih povećanja poreza i izdataka, a imaju veoma veliki značaj za stvaranje dohotka, zaposlenja i platne bilance. Mala i srednja poduzeća sa svojim finansijskim i vlastitim resursima na granici su izdržljivosti. Uzrok tomu je neprimjerena politika od strane svih nivoa vlasti. Doduše, govori se mnogo o rasterećenju malih i srednjih poduzeća, ali skoro ništa nije učinjeno. Mi ćemo se zalagati, dodatnim pritiskom, za poresko i administrativno rasterećenje obrtništva, a u turizmu za oslobađanje od plaćanja PDV-a sredstva po osnovu dolaska inozemnih turista. Posebno je potrebno mala poduzeća osloboditi od nepotrebnih birokratski i statističkih troškova. Za povećanje međunarodne konkurentne sposobnosti turizma Bosne i Hercegovine mora se i dalje razvijati infrastruktura i održavati turistička struktura malih i srednjih poduzeća.

Naglasak naših ostalih težnji obuhvatit će: zdravstveni turizam, kulturni turizam, religijski turizam i turizam gradova, kao i destinacijski menadžment.

1.2. Održiv okoliš i poljoprivreda

Bosanskohercegovački krajolik i priroda su osnova rada i prihoda. Oni ljudima nude domovinu u kojoj se mogu osjećati dobro i na čiju ljepotu mogu biti ponosni.

Da bi inovativnu snagu i dostignuća u gospodarstvu snažnije stavili u službu zaštite okoline mi u Narodnoj stranci Radom za boljitak se zalažemo da kroz tržišno-gospodarske motive nagradimo one koji čuvaju okolinu, a da se iskorištavanje prirode optereti troškovima ubacivanjem više ekoloških elemenata u porezno pravo, u naknadu zaštite okoliša, mogućnost kompenzacije i reguliranje odgovornosti. Politika treba stvoriti one uvjete koji omogućavaju razvoj poljoprivredi u punom njenom kapacitetu. U tom pogledu potrebno je preispitati ugovore o slobodnoj trgovini i izbalansirati ih u odnosu na premiranje u oblasti poljoprivrede.

Narodna stranka Radom za boljitak u potpunosti podržava rad Udruženja poljoprivrednika u Bosni i Hercegovini i mi se zalažemo za ispunjenje njihovih zahtjeva, a oni su:

- **Donošenje državnog Zakona o "agrobiznisu" i ruralnom razvoju;**
- **Formiranje Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja BiH;**
- **Implementacija PRSP strategije u djelu koji se odnosi na agrar;**
- **Dosljedna implementacija Zakona o vanjskotrgovinskom poslovanju BiH;**
- **Dosljedna primjena ugovora o slobodnoj trgovini i zaštita domaće proizvodnje;**
- **Dosljedna primjena na zakona o dopunama zakona o carinskoj tarifi Bosne i Hercegovine;**
- **Zahtjev za ukidanje PDV-a na poljoprivredne proizvode.**

1.3. Energija

Bosna i Hercegovina ima prirodne potencijale za proizvodnju, strateškog energenta, električne energije kako za domaće potrebe tako i za izvoz. Potrebno je nastaviti graditi i iskorištavati potencijale vodnog resursa kao obnovljivog, te restrukturirati rudarske kapacitete da postanu konkurentni i održivi za proizvodnju energije iz fosilnih goriva. Energetski sustav mora biti potpuno u funkciji tržišnog razvitka zemlje, a to znači da mora biti konkurentan, cjenovno poticajan za

razvoj gospodarstva i integriran u međunarodni energetski sustav. Potrebno je razvijanje infrastrukture za distribuciju plina, u gradovima koji imaju za to adekvatne uvjete, kako bi smanjili potrošnju električne energije za grijanje.

Alternativni energetski izvori koji bi bili primjenjivi u Bosni i Hercegovini su sunčeva energija, energija vjetra, energija biomase, energija geotermalnih izvora i proizvodnja bio-dizela. U skladu sa zahtjevom Evropske komisije potrebno je pristupiti stimuliranu izgradnje alternativnih izvora energije i subvencioniranju privatnih projekata za njihovu primjenu.

1.4. Saobraćaj

Izgradnja prometne infrastrukture djeluje poticajno na razvitak i kvalitetu gospodarskog i socijalnog sustava države. Bosna i Hercegovina mora imati cestovnu infrastrukturu kompatibilnu mreži Evrope, Bliskog i Srednjeg istoka.

Osnovni pravac koji je već usuglašen u Bosni i Hercegovini je koridor Vc (rijeka Sava-Sarajevo-Mostar-Jadransko more) i drugi pravci koji su u fazi gradnje i pripreme (Banja Luka-Gradiška, Tuzla-Orašje). Drugi pravac koji je dio TEM mreže (Velika Kladuša – Bihać – Ključ – Jajce – Travnik – Sarajevo - Goražde) također treba staviti u plan izgradnje. Izgradnja auto-putova se treba financirati kombinirano domaćim i međunarodnim sredstvima kao i izdavanjem koncesije na međunarodnom tenderu, a izgradnja regionalnih i lokalnih putova financirati iz poreza na gorivo i putarine. Željeznički promet razvijati iz internacionalnih programa sukladno razvoju gospodarstva.

2

Financije

*** Treba vršiti daljnje usavršavanje poreznog sustava i politike. Odgovornost u području poreza, donošenje propisa i njihovo provođenje, moraju preuzeti ustavima određena mjerodavna tijela. Ravnomjernija raspodjela poreznog tereta svim građanima i pravnim subjektima, a posebice nositeljima razvitka, je potrebna i moguća.**

Porez je neka vrsta "općeg ugovora" između vlasti i poreznih obveznika. Izričaj "dragovoljnosti" građana za taj ugovor se ostvaruje

načinom izbora državne vlasti. Stoga je porez bitna sastavnica promidžbenog izbornog programa naše stranke. Sastavnica ugovora "potpisanog" putem glasačkih listića je protuusluga koju daje vlast građanima. Porez treba biti na razini pokrića troškova tih usluga.

Od kakvoće poreznog sustava i politike, te kakvoće usluga građanima, ovisi vremensko trajanje glasovanjem sklopljenog ugovora. On je "zaključen" na razdoblje trajanja mandata izabrane vlasti i građani ga, i to jednostrano, produljuju ili raskidaju na narednim izborima.

Globalni koncept djelovanja treba biti zaštita i razvoj domaće proizvodnje i poticaj izvoza iz Bosne i Hercegovine kroz djelovanje makrofinancijskih politika sa posebnim osvrtom na fiskalne mjere.

U skladu sa konceptom Vlade u BiH o pitanjima ekonomskog razvoja BiH, provođenjem Zakona o subvencioniranju kamata u BiH želimo osigurati snažniju ekonomsku i izvoznu aktivnost gospodarskih subjekata u BiH kroz osnivanje državne Agencije za upravljanje fondom za subvencioniranje kamata. Poticajne mjere i aktivnosti radi ostvarivanja ciljeva razvoja bosanskohercegovačke ekonomije, koje se utvrđuju Zakonom, odnose se na subvencioniranje kamata po kreditima i to preuzetim i novim kreditima, te kreditiranje za početak poslovanja koji će značiti stvaranje nove vrijednosti i dodatno zapošljavanje svakog novog radnika.

U pravcu pravičnije fiskalne politike, kojom se može doseći društveni konsenzus širih razmjera:

- Mi se zalažemo za više stopa PDV-a i to na način da se potrošačka korpa izuzme iz plaćanja, a robe široke potrošnje da budu oporezovane sa sadašnjom stopom.

- Visokim poreskim stopama opteretiti luksuzne proizvode, i to posebno duhan i alkohol (naš prijedlog je 25%).

- Pušači i konzumenti alkohola u većoj mjeri obolijevaju ili stvaraju druge društvene probleme čije rješavanje onda plaća zajednica, te iz toga razloga mi predlažemo uvođenje posebne takse na kutiju cigareta od **2,00 KM** i litru žestokog pića od **5.00 KM**, a ovaj novac namjenski usmjeriti u zdravstvenu zaštitu i obrazovanje.

- Treba povećati neoporezivu osnovicu dohodaka od rada u cilju stimuliranja rasta dohodaka.

- Treba balansirati doprinose na isplaćene osobne dohotke u cilju stimuliranja njihovog rasta.

- Primanja umirovljenika, nezaposlenih i siromašnih se moraju uvijek indeksirati sa inflacijom.

- U cilju zaštite najsiromašnijih građana mora se osigurati subvencioniranje njihovih osnovnih izdataka kroz razne socijalne programe.

Stara devizna štednja

Povjerenje u državu i bankarski sustav leži upravo u pitanju povratka stare devizne štednje građanima Bosne i Hercegovine.

Država treba da je garant za položena devizna sredstva, a savršenje stanja računa stare devizne štednje treba da urade poslovne banke kod kojih je štednja položena ili njihovi pravni sljedbenici, što znači da **staru deviznu štednju treba „odmrznuti“ i uključiti u tržište novca.** Ovo treba dati u zadatak državnom ministarstvu financija i gotovinsku isplatu stare devizne štednje vršiti šestomjesečno sa početkom od dana okončanja postupka savršenja računa, a cijeli proces izvršiti u roku od 5(pet) godina.

Restitucija odnosno povrat oduzete imovine

Mi se zalažemo da se izvrši povrat imovine oduzete za vrijeme komunističke vladavine, a gdje to nije moguće da državi izvrši obeštećenje.

Usavršavanjem poreznog sustava i politike do smanjenja poreznog opterećenja!

3

Pravosuđe i sigurnost

Postojeći Ustav (Aneks 4) nije jedina smetnja za ovakvo stanje. Mi u Narodnoj stranci Radom za Boljitak mislimo da u postojećim ustavnim okvirima ima mjesta za:

- ekonomski održivu državu;

- državu socijalne sigurnosti svojih građana;

- sekularnu državu;

- državu koja će zabranjivati diskriminaciju po svim osnovama;

- državu koja će imati suverenitet i jurisdikciju na cijelom prostoru i nad svim građanima i koja će lokalnu samoupravu afirmirati, a neće se iscrpljivati u sukobima između svoje i entitetske nadležnosti.

Država stalno mora kritički provjeravati svoj oblik organizacije, redovito ga poboljšavati i modernizirati te stalno preispitivati svoje zadatke. Tamo gdje se javni zadaci mogu jednako dobro ili bolje ispuniti od strane privatnih ili slobodnih nositelja usluga, država ih treba prepustiti istima. To posebice vrijedi za gospodarske djelatnosti države.

To treba da bude država naše realnosti koju ćemo cijeniti i poštovati, a koja će nam stvoriti okvire da možemo da radimo i da od toga rada i pravilne raspodjele imamo svi snošljiv život.

Sudbena vlast:

U ovoj organizaciji treba što je više moguće izbjeći miješanje ino faktora. Uspostaviti Vrhovni sud Bosne i Hercegovine. Izraditi program efikasnog suđenja ratnim zločincima. Obrazovati redovne i posebne sudove-arbitraže, privredne sudove, sud za prekršaje i slično. Iz redovnog sudstva izmjestiti ustavno sudstvo i njegove apelacione nadležnosti prenijeti na Vrhovni sud Bosne i Hercegovine koji bi bio posljednja instanca i čime bi se, pored ostalog, ujednačavala i sudska praksa.

Organizacija i izbor sudaca i tužitelja

Mi u Narodnoj stranci Radom za boljitak ćemo predložiti izmjenu i dopunu Zakona o visokom nezavisnom sudskom i tužilačkom vijeću i vezati ga u organizacionom smislu za Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine kako bi za svoj rad odgovaralo Parlamentu Bosne i Hercegovine.

Predložiti ćemo ukidanje disciplinskog tužioca ili njegovo premještanje iz Nezavisnog sudskog vijeća u Ministarstvo pravde. Insistirat ćemo na tome da rad nosilaca sudskih funkcija bude javan i da postavljanje i napredovanje zavisi isključivo od kvaliteta kandidata, a ostali faktori su dopunjujući.

Sigurnost

Sukladno stavovima o reformi policije u Bosni i Hercegovini koju je na prijedlog MUP-a BiH prihvatila Vlada u BiH, kao i općim načelima rada Vlade u BiH, MUP BiH će:

- Učiniti sve neophodno radi osiguranja vladavine prava i zakona na čitavom prostoru Bosne i Hercegovine.
- Usko surađivati s organima zakonodavne vlasti u borbi protiv korupcije.
- Učiniti sve neophodno, s ostalim policijskim strukturama u Bosni i Hercegovini (SIPA, DGS i OSA), u borbi protiv organiziranog kriminala, trgovine ljudima i djecom, presijecanja narko putova.
- Uspostaviti tješnju suradnju sa policijskim agencijama zemalja regije u zajedničkoj i koordiniranoj borbi protiv prekograničnog kriminala.
- Aktivno sudjelovati, iz svog domena, u radu regionalnih sigurnosnih organizacija u prvom redu u Paktu stabilnosti za jugo-istočnu Europu, SECI, SECEP-a, CEI-a i sl.

- Sudjelovati sa svojim ekspertima u radu specijaliziranih inicijativa kao što su SPAI (antikorupcijska inicijativa Pakta stabilnosti), SPOC (Inicijativa za borbu protiv organiziranog kriminala Pakta stabilnosti), INTERPOL, MARRI (Inicijativa »Migracije, azil i regionalni povratak«), Inicijativa »Trgovina ljudskim bićima«, i Inicijativa »Regionalni policijski trening«.
- Kontinuirano vršiti izobrazbu ljudskog potencijala s ciljem osposobljavanja za borbu protiv suvremenih oblika kriminala (cyber crime).
- Vršiti kontinuirano tehničko opremanje policijskih snaga, s ciljem osiguranja adekvatne opremljenosti postrojbi za borbu protiv svih vidova kriminala.
- Nastaviti sa upućivanjem policijskih djelatnika, u skladu sa ciljevima vanjske politike BiH, u misije osiguranja mira pod vodstvom UN-a, a time će pridonijeti poboljšanju imidža BiH u svijetu. Ovim će se pokazati da BiH od pasivnog primatelja međunarodne sigurnosti postaje aktivni prinosnik međunarodne sigurnosti.

4

Obrazovanje

*** Reforma i utemeljenje suvremenog i učinkovitog sustava obrazovanja može osigurati stjecanje znanja i njegovu primjenu, a to je uvjet napretku cjeline društva. Stoga ćemo sadašnji ustroj školstva unapređivati, zahtijevati i osigurati veće standarde i odgovornost za rezultate. Škola, svih stupnjeva, treba biti udobno i omiljeno mjesto odgoja i stjecanja znanja za svako dijete, školarca, studenta, zaposlenika.**

Procesom mijenjanja nutrine naslijeđenih gospodarskih, političkih i društvenih odnosa treba osigurati potpuno nove sadržaje u svim segmentima društva u cilju stvaranja ekološkog, tržišnog socijalnog gospodarstva u miljeu pune demokracije. Temeljni čimbenik za ostvarenje ovog strategijskog cilja je čovjek i njegov rad u najširem poimanju. Nužno je osigurati obrazovane kadrove i sposobne ljude. Odlučujuće su, dakle, znanost, vještina i radinost. **Cilj škole nije reprodukcija znanja nego korištenje znanja za rješavanje novih izazova i učenje ljude da uče.**

Znanstveno je utvrđena međuovisnost obrazovanja, ekonomskih učinaka, troškova obrazovanja i razine obrazovanja. Stoga ćemo

kakvoću školstva podići na veću razinu. S tim ciljem utemeljit ćemo znanstvenoistraživačku instituciju s zadaćom znanstvenog osmišljavanja sadržaja, planiranja i programiranja školstva, te stručni nadzor. Istodobno ćemo stopu ulaganja, a ne izdvajanja, društvenog proizvoda u školstvo programirati tako da dostigne u kratkom razdoblju europsku vrijednost. Istodobno ćemo poreznom politikom osigurati izravno ulaganje obračunatog poreza, načinom "oprosta" poreza, u razvoj školstva i stipendije. Svi sistemi obrazovanja moraju prihvatiti akreditaciju nastavnih planova i programa.

Privatne obrazovne institucije moraju prihvatiti sistem akreditacija i udovoljavati visokim akademskim standardima.

Nova ekonomija zahtijeva da se sveučilišta transformiraju iz predavačkih u poduzetničke.

Poduzetničko sveučilište ima ključnu ulogu u regionalnom razvoju, njegova tipična inovativna jedinica jeste naučno-tehnološki park.

Cilj Europske Unije je, da od Europe do 2010. napravi najkonkurentniji, najdinamičniji gospodarski i znanstveni prostor svijeta i istraživačku kvotu do 2010. podigne na 3% bruto unutarnjeg dohotka.

Mi se zalažemo za dostizanje kvote za istraživanje od 2,0 % bruto društvenog proizvoda do kraja mandata (2% do 2010. godine).

Najskuplje je loše školstvo i stoga škola mora postati omiljeno mjesto stjecanja znanja i odgoja!

Cilj škole je naučiti ljude da uče!

5

Javni sektor, socijalna politika i zdravstvo

Ekonomski rast i razvoj su ključne pretpostavke financijske pozicije javnog sektora i socijalne sigurnosti građana. Smatramo da javni sektor ne predstavlja samo izdatke (potrošnju). Javni sektor je faktor podizanja produktivnosti rada cijelog društva.

Smatramo da dohoci i primanja u javnom sektoru ne smiju biti viši nego dohodci od rada i zaposlenosti u gospodarstvu. Javna uprava, također, podliježe principu učinkovitosti i mora se učinkovito gospodariti i štedljivo odnositi prema novcu poreznih obveznika.

Socijalna politika mora biti odgovornost države i mora se, prema tome, izvući iz poduzeća. Time će se podići konkurentnost i efikasnost

poduzeća, a smanjiti nekonzistentnosti u socijalnoj sferi. Financiranje socijalnih izdataka treba bazirati na realnim i neinflatornim izvorima. Mreža socijalnih institucija mora se postepeno razvijati u skladu sa tranzicijom zemlje i tržišnom potražnjom.

Svaki građanin Bosne i Hercegovine mora imati mirovinsko osiguranje. Mirovinsko osiguranje treba izgraditi na dva stupa: javnom i privatno-dobrovoljnom.

Nedopustivo je da mirovine ovise samo o uplatama trenutno zaposlenih i volji privatnih poduzetnika.

Javno i privatno zdravstvo mora osigurati primarnu zdravstvenu zaštitu svakog građanina u Bosni i Hercegovini. Naš primarni cilj je visoko kvalitetna medicinska usluga za sve građane neovisno od dohotka.

Smatramo da se javno i privatno zdravstvo moraju razlučiti s obzirom na uposlenike. Poput pretakanja državne svojine u privatnu u domenu ekonomije ili visokog obrazovanja, nediferenciran javni od privatnog sektora u zdravstvu predstavlja proces erozije kako javnog tako i privatnog zdravstva.

Poboljšanje zdravstvene zaštite majki, djece, đaka i studenata kao i starijih osoba mora biti dodatna briga društva.

Narodna stranka Radom za boljitak zalaže se za:

- evropsku politiku zdravlja za sve;
- međunarodne programe i strateške dokumente o prevenciji AIDS-a, tuberkuloze, bolesti ovisnosti;
- osnivanje državnih, krovnih institucija uprave i stručnih institucija za oblast zdravstva i socijalne zaštite;
- reorganizaciju zavoda za zdravstveno osiguranje;
- pravilnu organizaciju i akreditaciju standarda zdravstvenih usluga u privatnom sektoru, formiranje cijena te kontrolu kvaliteta usluga i akreditaciju privatnih zdravstvenih kapaciteta.

6

Korupcija

*** Korupcija je ljudska i društvena pošast, zlo. Zakonomjerno se javlja u danim okolnostima, uvjetima. Stoga treba osigurati uvjete koji sprječavaju njezin nastanak. Naknadna borba, represijom, je nedostatno učinkovita.**

Korupcija je strani izričaj za potkupljivost, podmitljivost. Druga po-

trebita spoznaja je o objektivno mogućim nositeljima korupcije. To mogu biti samo osobe s ovlastima donošenja zakona, propisa, upravljanja tuđom, a posebice općedruštvenom, imovinom, financijskim sredstvima. Dakle, to su zastupnici, vijećnici, ministri, čelnici općina, pročelnici državnih uprava i odjela, tužitelji, suci... Korupcija ovisi isključivo o ljudskoj i moralnoj kakvoći nositelja tih dužnosti.

Moramo konstatirati, zaključiti i poručiti: građani činom glasovanja uveliko sudjeluju u odabiru nositelja korupcije i odgovorni su za korupciju. Najučinkovitija borba protiv svakog zla je otklanjanje uzroka, "bolje spriječiti nego liječiti". Stoga je naše temeljno načelo i zaključak kako su izbori najefikasnije sredstvo borbe protiv korupcije. U takvoj borbi očekujemo obilatu pomoć građana na izborima, jer svaka naknadna borba, a to znači borba represijom, je manje učinkovita.

Dodatno ćemo izgraditi cjelovit pravni sustav, te dosljedno provoditi zakone i propise, kao i ustrojiti nadzor nad sredstvima koja dolaze izvana u područje države. Stoga financijsko poslovanje stranih pravnih osoba mora biti sukladno domaćim propisima. Žurno okončanje privatizacije značajno će suziti uvjete za korupciju.

Nositelji korupcije su nositelji vlasti - glasovanjem građani je sprječavaju ili podupiru!

7 Obitelj

*** Obitelj je ishodište i okvir opstojnosti ljudskog bića i zajednice. Ona je najmanja i istodobno temeljna zajednica koja stvara i određuje biološke i duhovne vrednote života: narav, ljubav, suživot, odgovornost, radinost, kulturu, vjeru, samopouzdanje. Osobna iskustva i spoznaje o vrednotama obitelji nas obvezuju na istrajnost u promicanju obitelji, obiteljskog življenja i njegove zaštite.**

Nitko od nas nije u mogućnost da odredi kakav će se roditi.

U obitelji se čovjek rađa, stječe prve spoznaje o postojanju, čini prve korake i uspravlja se, progovara i uči materinji jezik, spoznaje najjaču nutarnju pokretačku snagu stvaranja - ljubav, prihvaća podnošljivost i zadovoljstvo zajedničkog života, uči poštivati druge i različitosti, stječe odgoj i prvu naobrazbu, upija običaje, kulturu i

tradiciju svoga naroda, vremena i prostora, stječe poimanje i snagu istine, poštenja i drugih moralnih vrednota, spoznaje vjeru.

Obitelj, dakle, stvara čvrste i stalne sastavnice osobnosti ljudske jedinke koje će ona nositi i rabiti doživotno. Kako te osobnosti unosi u širu nutrinu zajednice, to znači da obitelj odlučujuće određuje puninu života svakog naroda, zajednice i cjeline ljudskog roda.

Ravnopravnost polova za nas znači pravo na slobodno razvijanje ličnosti. Mi želimo otkloniti postojeću neravnopravnost žena u obitelji, radnom svijetu, politici i u svim ostalim društvenim oblastima. Zbog toga mi u Narodnoj stranci Radom za boljitak na svim nivoima u našoj stranci trajno podupiremo sudjelovanje žena.

Mladi predstavljaju osnovnu pokretačku snagu Bosne i Hercegovine. Investiranje u mlade mora predstavljati obavezu Bosne i Hercegovine, na njenom putu ka EU.

Prije svega moramo stimulirati mlade da ne napuštaju zemlju. To možemo učiniti uredovanjem gospodarskog sustava poticanjem poduzetničke aktivnosti mladih, ulaganjem u edukaciju mladih, te osiguranjem dostojnog života mladih. Posebna pažnja se mora posvetiti obrazovanju i informatičkoj edukaciji mladih.

U cilju podizanja svijesti i želje mladih za aktivno uključivanje u život predlažemo:

- formiranje fondova za stipendiranje studenata;
- eliminiranje diskriminacije mladih iz manjinskih populacija;
- participativno subvencioniranje djece koja su izgubila roditelja/e;
- posebnu pažnju posvetiti mladima sa posebnim potrebama;
- uspostavljanje bliske suradnje sa NVO-ima;
- formiranje fondova za subvencioniranje i poticanje samozapošljavanja mladih;
- osnivanje većeg broja poslovnih inkubatora;
- poticajima motivirati poslodavce da zapošljavaju mlade.

U pogledu zdravstvene zaštite, socijalne pomoći i borbe protiv droge i kriminala Narodna stranka Radom za boljitak predlaže niz mjera poput:

- zabrana točenja alkoholnih pića maloljetnicima;
- uvrštavanja u školske programe obavezne posjete centrima za toksikomaniju i rehabilitaciju ovisnika;
- edukacije mladih o seksualno-reprodukcijom zdravlju;
- povećanja kazni za reklamiranje duhanskih i alkoholnih proizvoda;
- rada na prevenciji maloljetničke delikvencije.

Stvarat ćemo bolje materijalne pretpostavke za život mladih (školovanje, zapošljavanje) te poticaje stvaranju obitelji i njihovom napre-

tku (biološkom, materijalnom i duhovnom), što će uveliko pridonijeti njihovoj čvrstoći i opstanku. Takvu žrtvu, trud i napor, prihvaćamo s zadovoljstvom i osjećat ćemo je ugodnom.

Vratiti obitelji tradiciju, dostojanstvo i uzvišenost!

8

Sport, kultura i mediji

Slobodno korištenje vremena je izraz slobode. Slobodno vrijeme spada u temeljne životne potrebe ljudi.

Mi se izjašnjavamo za poticanje vrhunskih dostignuća u umjetnosti i sportu, jer s tim povezano djelovanje ideala potiče opće mišljenje o radu i učinku.

Sport je važan faktor u okviru aktivne zdravstvene politike. Stoga investicije u sport, posebno u školski sport, treba smatrati dobrim investicijama u oblasti zdravstva.

Umjetnost i kultura bi trebali biti sastavni dijelovi obrazovanja, koji proširuju horizonte naše djece i njeguju našu kulturnu baštinu. Bavljem umjetnošću i kulturom potiče se angažman ljudi da se bave sobom, svojom okolinom i svojim podrijetlom. To ne pogoduje samo diskursu i emancipaciji, već također doprinosi formiranju vlastitog domovinskog svijeta.

Porezne mjere trebaju stvoriti potporu za oživljavanje tržišta umjetnosti, sponzoriranja umjetnosti i čuvanje kulturnog naslijeđa.

Primarna je potpora suvremenim umjetnicama i umjetnicima posebno njihovom međunarodnom predstavljanju.

Treba preispitati porezne mjere u području poreza na dohodak i promet u cilju oživljavanja tržišta i sponzorstava za umjetnost, ali i za područje zaštite spomenika.

Potrebno je proširiti potporu filmu u okviru proračunskih mogućnosti. Potrebno je sprovesti u djelo Zakon o autorskim djelima i intelektualnom vlasništvu (zakon već postoji ali se ne primjenjuje).

Sloboda medija i njihova različitost su za razvijanje demokracije isto tako važni kao i demokratske institucije i postupci. Država stoga treba da napravi sve instrumente što doprinose raznolikosti i slobodi elektronskih medija, tiska i mogućnostima komunikacije.

Javni RTV-servis u Bosni i Hercegovini treba uspostaviti kao jedan javni servis s tri programa na jezicima konstitutivnih naroda, a svakako treba voditi računa i o zastupljenosti nacionalnih manjina u programu. Javni RTV-servis treba da bude u funkciji objektivnog informiranja i edukacije.

“Pravila igre” za Javni RTV-servis i privatne postaje glede njihovog pridržavanja propisa u sferi promidžbe i sponzorstva urediti na konkurentskoj osnovi.

Radio i TV pristojbe:

Od dijela radio i TV pristojbi trebaju se financirati digitaliziranje radija i filmska industrija.

Pružati potporu tisku kroz izjednačavanje konkurentskih nastojanja, poticanje kvalitete, regionalne raznolikosti.

9

Dijaspora i nevladine organizacije

Bosnu i Hercegovinu mnogi njeni građani nisu vidjeli kao prosperitetnu zemlju, pa su vođeni boljim vrednovanjem u tržišnoj borbi odlazili u inostranstvo. Bosna i Hercegovina je tako dobila (dobiva) ogromnu dijasporu ali i izgubila građansku elitu. Ako ekonomski razvoj i rast bude išao ovim tempom i uz ovu vlast, Bosna i Hercegovina će imati veću dijasporu od broja stanovnika.

Narodna stranka Radom za boljitak će raditi na zbližavanju matične zemlje i dijaspore u cilju očuvanja nacionalnog identiteta, a i da se dijaspora uključi u život matične zemlje. Zadatak je da svim zainteresiranim licima pružimo pravovremene i toče informacije koje se ne tiču samo oblasti privrednog investiranja već se dotiču i određenih oblasti iz političkog života. Matična zemlja mora ne samo saznati, već i realizirati, potrebe dijaspore.

Želimo da i dijasporu uključimo u politički život matične zemlje – da joj osiguramo pravo glasa, učešća u vlasti – posebno u Ministarstvu inozemnih poslova, diplomatsko-konzularnim poslovima, ekonomskim odnosima sa inozemstvom i sl. što do danas nije bio slučaj.

Odnosi sa nevladinim sektorom

Narodna stranka Radom za boljitak želi da ostvari uvjete za partnerske odnose sa nevladinim neprofitnim sektorom u Bosni i Hercegovini. Partnerski odnosi biti će baziran na:

- Izradi i predlaganju novih zakonskih okvira za djelovanje nevladinog sektora u Bosni i Hercegovini koji će poticati razvoj civilnog društva kao osnove za izgradnju demokratskog, socijalnog i solidarnog društva u cjelini.
- Stvaranju baze podataka o programima nevladinog sektora registriranih u Bosni i Hercegovini.
- Obavljanju stručnih poslova edukacije i usavršavanja zaposlenih u državnoj upravi te lokalnoj i regionalnoj samoupravi putem seminara, radionica i savjetovanja.
- Ostvarivanju suradnje sa međunarodnim vladinim i nevladinim organizacijama u pogledu upoznavanja s radom međunarodnih udruženja registriranih u Bosni i Hercegovini.
- Praćenju međunarodne pravne regulative koja omogućava razvoj civilnog društva u pojedinim zemljama te na predlaganju poboljšanja zakonskih okvira u Bosni i Hercegovini, na osnovu komparativnih analiza, kako bi se poticao razvoj nevladinog sektora i omogućila međusektorska suradnja.
- Omogućavanju nevladinom sektoru da učestvuje u predlaganju zakonskih rješenja.
- Izradi Kodeksa pozitivne prakse i unapređenja kvalitete djelovanja, koji sadrži i načela transparentnog financiranja programa nevladinog sektora iz sredstava proračuna.

Sindikati

Procesom tranzicije i primjenom neoliberalnog ekonomskog i političkog koncepta ljudska i sindikalna prava u BiH su potpuno derogirana. U cilju izgradnje države sa ljudskim likom i dostojanstvenim čovjekom potrebno je donijeti zakon o sindikatima i zaštiti sindikalnih prava u skladu s poznatim međunarodnim standardima. Moramo osigurati potrebne zakonske osnovice za organiziranje i rad sindikata. Sadašnju praksu po kojoj se sindikati organiziraju kao udruženja građana treba suspendirati.

Radnim ljudima treba vratiti dostojanstvo i vjeru u sebe!

10

Tabelarni prikaz temeljnih gospodarskih podataka

TEMELJNI PODACI GOSPODARSTVA		
VELIČINE	2005.	2010.
Društveni proizvod	14,75 milijarde KM	21,0 milijarde KM
DP po stanovniku	3.383 KM	5250 KM
Proizvodnost rada	22.905 KM	25000 KM
Zaposleni	643.977	840.000
Nezaposleni	508.039	311.000
Prosječna mjesečna plaća	535 KM	683 KM
Prosječna mjesečna mirovina	219 KM	341 KM
Deficit trgovinske bilance	7,8 milijardi KM	9,4 milijarde KM

STOPE (%) I PROMJENA VRIJEDNOSTI 2005. - 2010.		
VELIČINE	Stopa (%)	Promjena vrijednosti
Društveni proizvod	9,2	6,25 milijardi KM
DP po stanovniku	11,6	1867 KM
Proizvodnost rada	2,2	2095 KM
Zaposleni	7,0	197000
Nezaposleni	-11,2	-197000
Prosječna plaća	2,2	148 KM
Prosječna mirovina	7,5	122 KM

ULAGANJA – INVESTICIJE

Ulaganja su temeljna upravljačka poluga razvitka i ključna instrumentalna varijabla u kvantitativnim modelima razvoja

NETO ULAGANJA U NAREDNE 4 GODINE: 15 MILIJARDI KM

Izvori investicija:

Iz društvenog proizvoda (15%)	11,1 milijarda
-------------------------------	----------------

Iz efekta privatizacije	2,5 milijarda
-------------------------	---------------

Krediti (banke)	1,4 milijarda
-----------------	---------------

ULAGANJA U INFRASTRUKTURU OSIGURATI PRETEŽITO IZ SREDSTAVA KONCESIJA.

Polazne veličine u izračunu:

Stopa rasta društvenog proizvoda	9,2%
----------------------------------	------

Marginalni kapitalni kvocijent	2,4
--------------------------------	-----

Tehnički napredak

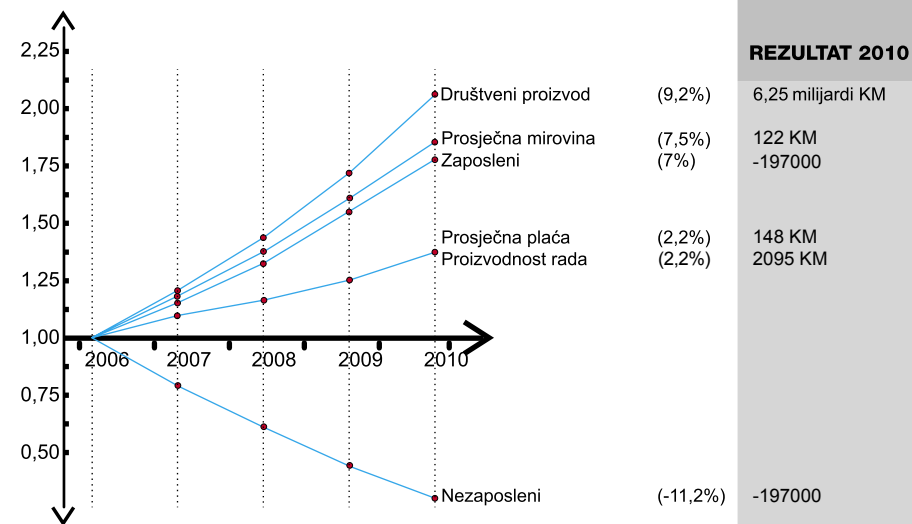
a) proizvodnost rada (udio 60%)	2,2%
---------------------------------	------

b) opredmećeni tehnički napredak (udio 40%)	1,5%
---	------

Neto investicije (doprinos rastu društvenog proizvoda)	5,5%
--	------

Udio neto investicija u društvenom proizvodu	15,0 %
--	--------

SLIKA KRETANJA NEKIH TEMELJNIH GOSPODARSKIH VELIČINA Iskazano u stopama rasta (opadanja)

NARODNA STRANKA RADOM ZA BOLJITAK
Sarajevo, srpanj 2006

Predsjednik stranke
Mladen Ivanković - Lijanović

Kontakt za informacije:

Široki Brijeg: Ive Pilara bb, tel: 039/703 755, fax:703 754

Sarajevo: Kranjčevićeva 41, tel: 033/550 415, fax: 550 416

Banja Luka: Fruškogorska 6, tel: 051/315 160, fax: 315 161

Tuzla: Muharema Fizovića 15, tel/fax: 035/264 668

e-mail: zaboljita@zaboljita.ba

Podizanje standarda građana na veću razinu, temeljenog na radu, je najučinkovitija strategija i politika za rješavanje socijalnih problema i skrbi. Takva strategija i politika se isključivo ostvaruje gospodarskim razvitkom koji se mora temeljiti na racionalnoj upotrebi resursa i na poticajnoj i pravednoj potrošnji stvorenog društvenog proizvoda.

Za više informacija posjetite

www.zaboljitak.ba